

İMSAD AYLIK RAPOR

01

Ocak
2010

- ❖ TÜRKİYE & DÜNYADA GÜNDEM
- ❖ DÜNYA EKONOMİSİ
- ❖ DÜNYA İNŞAAT SEKTÖRÜ
- ❖ TÜRKİYE EKONOMİSİ
- ❖ TÜRKİYE İNŞAAT SEKTÖRÜ

İMSAD

İNŞAAT MALZEMESİ SANAYİCİLERİ DERNEĞİ

www.imsad.org

TÜRKİYE VE DÜNYADA GÜNDEM

⇒ **Ekonomi yönetimi 2010'un görünümünü çizdi, Merkez temkinli...**

Merkez Bankası ve Hazine 2010'a ışık tutacak stratejileri aynı gün içinde ortaya koydu. İki kurumun aynı gün yaptıkları strateji açıklamasında kritik nokta Devlet İç Borçlanma Senetleri'nde (DİBS) Merkez Bankası'nın pozisyonuydu. Popülist dönemlerin genel stratejisi olan Merkez Bankası'nın aşırı DİBS alımı gibi bir durum ortaya çıkmaması için stratejinin dikkatle belirlendiği TCMB Başkanı Durmuş Yılmaz'ın ifadelerinden anlaşılıyordu. Nitekim, Durmuş, faiz oranlarında yaptıkları değişikliklerin ikincil piyasayı daha sağlıklı etkileyebilmesi için belli bir oranda DİBS almaları gerektiğini, repo işlemlerinde de DİBS'e dayalı hareket ettiklerini belirterek 2010 yılı içinde 5 milyar TL civarında DİBS alacaklarını açıkladı. Bu alımları zamana yayacaklarını ve her defasında 100 milyon TL'lik olmak üzere 2010'un ilk yarısında 50 civarında ihale düzenleyeceklerini söyledi. Yani Merkez Bankası yapacağı alımlarda piyasayı en az düzeyde etkilemeye çalışacak gibi görünüyor. Bu noktada önemli olan bu sınırların dışına taşma gibi bir durumun olup olmayacağı olacaktır.

⇒ **2010 yılında fonlar Hazine'ye kayacak...**

Merkez Bankası'nın 5 milyar TL düzeyinde DİBS alacağını açıklaması sonrasında önümüzdeki dönemde Hazine'nin piyasayı sıkıştırmaya devam edeceği de kesinleşmiş oldu. Nitekim, Hazine iç borç servisini ana para bazında 88,1 milyar TL'den 138,4 milyar TL'ye çıkartmayı hedefliyor. Dış borçtan çok iç borca yönelen Hazine'nin piyasadan çekeceği para miktarı özellikle pozitif büyüme bekleyen Türkiye'yi zorlayabilir.

⇒ **Şimşek: IMF'ye el açmadık, kendi yağımızla kavrulduk...**

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, küresel krizi iyi yönettiklerini, krizin etkilerinin görülmeye başladığı günden itibaren gerek hükümet gerekse Merkez Bankası tarafından gerekli adımların atıldığını söyledi. Daha önceki dönemlerde olduğu gibi IMF gibi uluslararası kuruluşlara 'el açmadıklarını' vurgulayan Şimşek, Türkiye'nin kendi yağıyla

kavrulduğunu belirtti. Şimşek, TBMM Genel Kurulu'nda, 2010 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı'nın sunumunda yaptığı konuşmada, ekonomide yaşanan gelişmeleri değerlendirdi. Türkiye'nin krizden en az etkilenen ülkelerden biri olduğunu belirten Şimşek, risk priminin ölçülmesinde kullanılan CDS endeksinin de bunu teyit ettiğini ifade etti.

⇒ **Türkiye'nin IMF'ye borcu 2013'te bitiyor...**

Türkiye'nin IMF'ye olan yaklaşık 8 milyar dolarlık borcu, geri ödeme planı içinde 2013 yılında sona eriyor. Bu arada Türkiye, daha önce IMF ile yapılan geri ödeme anlaşması çerçevesinde, bu yıl herhangi bir borç geri ödemesi yapmadı. IMF ile şimdiye kadar 19 defa stand-by anlaşması yapan Türkiye, bunlardan sadece son iki stand-by'ı başarıyla tamamlayabildi. Son iki stand-by anlaşmasında dikkati çeken bir başka nokta ise her iki anlaşmanın da, herhangi bir ekonomik kriz nedeniyle gerçekleştirilmemiş olması.

⇒ **Yabancı patronlar kapı kapı dolaşın satın almak için Türk şirketi arıyor...**

IMF ile anlaşılın mı anlaşılmasın mı tartışmaları gündemi işgal ederken, Türkiye'de bunun ötesinde gelişmeler yaşandığını söyleyen Can Akın Çağlar 'Bugün bir yabancı şirketin genel müdürüyle konuşuyorum; dünyadaki en büyük patronlar Türkiye'ye gelmiş, 'Türkiye'de ne kadar şirket bulursan satın al' diye talimat vermiş' dedi. Ziraat Bankası Genel Müdürü Can Akın Çağlar, Türkiye'nin kendi disiplinini sağlamış bir ülke olduğunu belirterek, 'IMF ile anlaşmaya şu anda çok ihtiyaç duyduğumuzu düşünmüyorum' dedi. Çağlar, Ziraat Bankası tarafından Bursa'da düzenlenen bir toplantı öncesinde, gazetecilerin gündeme ilişkin sorularını yanıtladı. Çağlar, bankacılık sektörünün de reel sektörün de yurtdışına olan borçlarını ödeyebilecek konumda ve böyle bir güce sahip olduklarını vurgulayarak, 'IMF ile anlaşmaya şu anda çok ihtiyaç duyduğumuzu düşünmüyorum işin açıkçası' diye konuştu.

⇒ **Gayrimenkulde asıl canlanma 2012'de...** Krizde en çok yara alan sektörlerden biri olan ve %21 daralma yaşayan gayrimenkulde, canlanma beklentileri 2012'ye kaldı. Üç ayda bir yayımlanacak olan "Türkiye ve Dünya Gayrimenkul Sektör Raporları"nın ilkini açıklayan Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği (GYODER), 2010 yılında düşük faizlerin ve kredi hacimlerinde sınırlı genişlemenin devam edeceğini, küçük hareketlenmeye rağmen asıl canlanmanın 2012'de olacağını duyurdu.

⇒ **Şirketler, yeni teşvik yasasından faydalanmak için sıraya girdi...** İş dünyası, kısa süre önce yürürlüğe giren yeni teşvik paketine büyük ilgi gösteriyor. Hazine Müsteşarlığı'nın verilerine göre 17 Ağustos ile 31 Ekim tarihleri arasındaki 2,5 aylık sürede şirketlere 4 milyar 970 milyon liralık yatırım teşvik belgesi verildi. Yatırımların tamamlanmasıyla 21 bin 216 kişiye iş kapısı açılacak. Türkiye'nin önde gelen şirketlerinin talep ettiği teşvik belgelerinin çoğunluğu yeni yatırımlardan oluşuyor. Bunun için belirlenen yatırım tutarı ise yaklaşık 3 milyar 100 milyon lira. Yeni teşvikler iş dünyasına KDV istisnası, %60 oranında vergi indirimi, sigorta primi, işveren hissesi desteği, Gümrük Vergisi muafiyeti, yatırım yeri tahsisi ve faiz desteği sağlıyor.

⇒ **Emaar Properties'in Burj Dubai'si krize rağmen açıldı...** Dubai, finansal krizle uğraşırken, emirlikte yükselen dünyanın en yüksek binası Burj Dubai açıldı. 5 yıllık inşaat çalışması sonunda tamamlanan 4.1 milyar dolara malolan Burj Dubai, 160 katlı ve 800 metre uzunluğunda olacak.

⇒ **İhracatçıların yeni yıl hedefi 111 milyar dolar...** 2008 yılında 127,5 milyar dolarlık ihracat yapan Türkiye, küresel ekonomik krizin derinden yaşandığı 2009'u 100 milyar dolarla kapatmaya hazırlanıyor. Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) Başkanı Mehmet Büyükekşi, 2010 yılı için hedefledikleri ihracat rakamının 111 milyar dolar olduğunu bildirdi. Küresel ihracatlarının bu yıl olumsuz etkilendiğini aktaran Büyükekşi, 2009'un son çeyreği itibarıyla makro ekonomik rakamlarda bir toparlanma yaşandığını gözlemlediklerini, bunun da önümüzdeki yıla daha pozitif bakmalarına neden olduğunu söyledi. Büyükekşi, "Krizin sonlarına geldiğimiz çok açık. Tüm dünya

ekonomilerinin 2010'da daha pozitif seyredeceğini öngörüyoruz. Dünya ticareti de 2009'a oranla yükselecek. Biz de bundan olumlu etkileneceğiz." dedi.

⇒ **Moody's: 2010 yılı çalkantılı olacak...** Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, 2010'un tahvil ihraç edecek ülkeler için çalkantılı bir yıl olacağı uyarısında bulundu. 2010 yılı öngörülerini "Kemerlerinizi bağlayın, Çalkantılı Zamanlar Önümüzde" başlıklı raporda toplayan kuruluş, hükümetlerin küresel krizden çıkış stratejilerinin hızı ve yoğunluğunun ne olacağını belirsizliğini koruduğuna dikkat çekti. Raporda "Gelişmiş ekonomilerin karşı karşıya oldukları en büyük zorluğunun çıkış stratejilerinin zamanlaması" denildi. Moody's'in, Fitch'den sonra, Türkiye'nin derecelendirme notunu 8 Ocak günü arttırdığını açıklaması, beklenenden erken olması nedeniyle, piyasaları şaşırttı ve sevindirdi. Türk Hazinesi'nin 2040 vadeli tahvil ihalesine gelen 2 milyar dolarlık teklif ve not artırımı, Hazine'yi tahvil satışına devam etmek için cesaretlendirdi.

⇒ **Trichet: Euro Bölgesi 2011 sonunda bütçe açıklarını azaltmalı...** Avrupa Merkez Bankası Başkanı Trichet, Euro Bölgesi ülkelerinde bütçe açıklarının en geç 2011 sonuna kadar azaltılması gerektiğini bildirdi. Trichet, Bild am Sonntag gazetesine yaptığı açıklamada, Euro Bölgesi'nde 2010 yılında ekonomik iyileşmeyi desteklemek için bankaların yeterli kredi vermesi gerektiğini belirtti. Trichet, "Kamu finansmanına güvenin sağlanması için bütçe açıkları Euro Bölgesi'nde en geç 2011 yılı sonuna kadar azaltılmalı" dedi.

⇒ **IMF: Avrupa Ülkeleri krizden farklı hızlarda çıkacak...** IMF Avrupa Birimi Direktörü Belka, Avrupa ülkelerinin ekonomik krizden farklı hızlarda çıkacağını öngördü. Belka, bazı ülkelerin krizle mücadele tedbirlerini bütçe açıklarını önlemek için diğerlerine kıyasla daha çabuk geri çekebileceğini belirtti. Toparlanmanın güçlenmesi için canlandırma tedbirlerinin kısmen de olsa 2011'e kadar gerekli olacağını söyledi. Belka, Yunanistan, İspanya ve İrlanda gibi ülkelerin ise 'balonlaşan' açıkları nedeniyle 2011'e kadar bekleyemeyeceğini belirtti. Belka, Avrupa'da istihdamın ise 2010 sonunda toparlanmaya başlayacağını kaydetti.

EKONOMİDE VE İNŞAAT SEKTÖRÜNDE SON BİR AY

- ⇒ GSYH verilerine bakıldığında genel toparlanmanın inşaat sektörünü oldukça sınırlı etkilediği görülmektedir. Nitekim 3. çeyrek daralması %18,1 düzeyinde olmuştur. İnşaat sektörünün desteklerde geri planda tutulması bu sonuçta etkili olmuştur.
- ⇒ İnşaat sektörünün ekonomiye katkı payı 2007 yılında yakaladığı %6,7'den beri düşüş trendini korumuş, 2009 yılının üçüncü çeyreğinde %4,6 düzeyine gerilemiştir. Büyümenin de buna paralel olarak kan kaybettiği net bir şekilde görülmektedir. Büyümenin

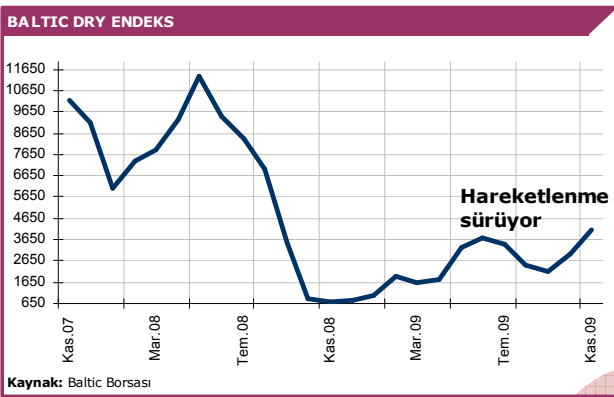
- anahtarının önemli bir bileşenin inşaat olduğu bu noktadan da anlaşılabilir.
- ⇒ İnşaat sektörünün büyüklüğü ise çeyreklik bazda cari fiyatlarla 10 milyar TL'den ilk kez bu kadar belirgin bir şekilde aşağı yönde uzaklaşmıştır. Nitekim, 2009'un 3. çeyreğinde sektörün büyüklüğü 8,56 milyar TL'ye kadar gerilemiştir. İnşaat sektöründe oluşan rakamlar hükümet tarafından da iyi okunmalı birçok sektöre can veren bu sektörün 'geneline' yönelik teşvik paketleri önümüzdeki dönemde gündeme alınmalıdır.

ÖZET VERİLER			
RAKAMLARLA TÜRKİYE EKONOMİSİ			
		Dönem	Değişim
Büyüme	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%3,30
Sanayi Üretimi	ÖD	Ekim	%6,41
Kapasite Kullanım Oranı	-	Kasım	%70,70
İhracat	ÖA	Kasım	-%11,76
TÜFE	ÖA	Aralık	%0,53
ÜFE	ÖA	Aralık	%0,66
İşsizlik Oranı	-	Eylül	%13,40
RAKAMLARLA İNŞAAT SEKTÖRÜ			
		Dönem	Değişim
Gelişim Hızı	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%18,10
İnşaat Malzemeleri Fiyatları - TÜİK	ÖA	2009 3.Çeyrek	%0,55
İnşaat Malzemeleri Fiyatları - İTO	ÖA	Aralık	%1,39
İnşaat Sektöründe Üretim	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%18,36
İnşaat Sektöründe Ciro	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%22,16
İnşaat Sektöründe İstihdam	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%20,61
İnşaat Sektöründe Çalışılan Saat	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%18,38
İnşaat Sektöründe Brüt Ücret-Maaş	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%8,11
Konut Satışları	ÖA	2009 3.Çeyrek	%42,53
Tüketicinin İnşaa Ettirme/Alma İhtimali	ÖA	Kasım	-%2,90
İstihdam Değişimi	ÖA	Eylül	-%1,46
Konut Kredileri	ÖA	Aralık	%1,61
Yapı Ruhsatları-Yüzölçüm	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%19,57
Yapı Ruhsatları-Bina Sayısı	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%14,79
Yapı Ruhsatları-Değer	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%25,10
Yapı Ruhsatları-Daire Sayısı	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%17,16
Yapı Kullanım İzin Belgesi-Yüzölçüm	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	%8,59
Yapı Kullanım İzin Belgesi-Bina Sayısı	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%3,70
Yapı Kullanım İzin Belgesi-Değer	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	%1,62
Yapı Kullanım İzin Belgesi-Daire Sayısı	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	%7,74

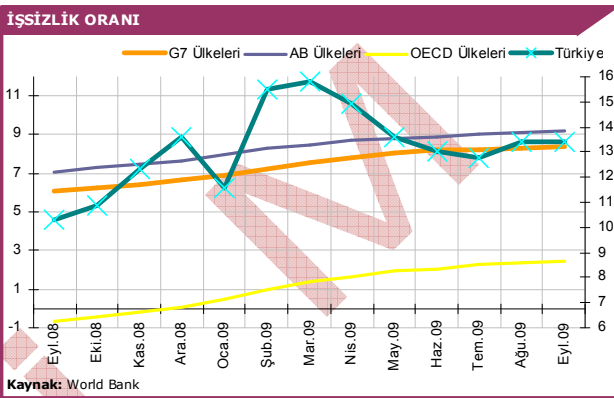
ÖA= Bir önceki döneme göre, ÖD= Bir önceki yılın aynı dönemine göre

DÜNYA EKONOMİSİ

Global ticaretinin öncü göstergesi **Baltic Dry Endeks**, Eylül ayında 2185'i gördükten sonra girdiği çıkış trendi sonucunda Kasım sonu itibariyle 4119 seviyesi ile zirve yaptıktan sonra Aralık'ta 3005'e gevşemiştir. Rakamların mevsimsel görünümle dalgalandığı ancak genel olarak olumlu bir tablo ortaya koyduğu görülmektedir. Ancak global ticaretin devamlılığı noktasında ülkelerin kendi bütçe yapıları ile yaratabileceği olası bir ikincil kriz etkisinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

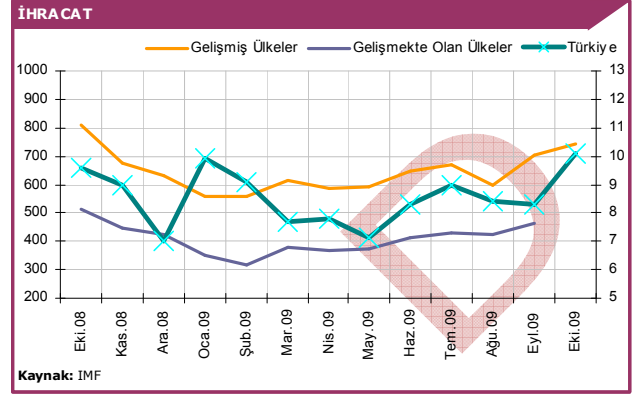

Nitekim kriz döneminin olası etkilerini en hızlı ortaya koyan endeks, önlem alma konusunda yine öncü bir gösterge konumunda olacaktır.

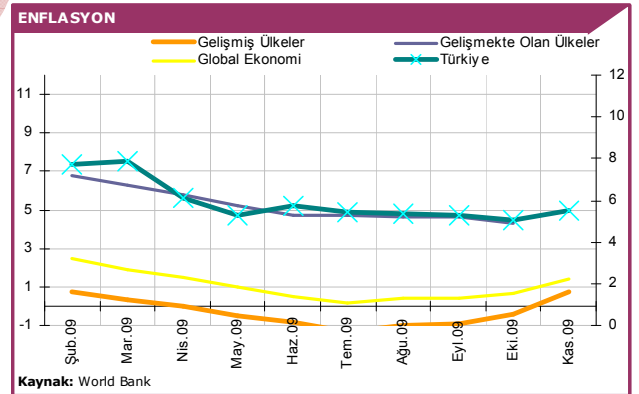

Bu noktada bir diğer kritik nokta, yine işsizlik oranları olacaktır. 2008'in Ekim ayında sertleşen global krizin en önemli etkisi istihdamda meydana gelen kayıplardır. Dolayısıyla krizden 'tam' çıkışın sinyali de bu noktadan alınacaktır. İşsizlik oranlarına baktığımızda ise genel olarak global ekonomilerde hızlı bir artış olduğu görülmektedir. Özellikle ABD'de işsizlik oranlarının %10'un üzerine çıkması oldukça düşündürücüdür. Bununla birlikte kriz sonrasında işsizlik

oranının hızla yükseldiği Türkiye'de istihdamda toparlanma eğiliminin yavaşladığı görülmektedir.

İhracat rakamları gerek IMF gerekse OECD tarafından gecikmeli oluşturulmaktadır. Bu nedenle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin görünümü de gecikmeli olarak takip edilebilmektedir. Ancak genel trend dünya ticaretindeki olumlu verilerin ihracata yansımaları göstermektedir. **Bu noktada özellikle gelişmekte olan ülkelerin ihracatındaki Ekim ayı toparlanması dikkat çekicidir.**

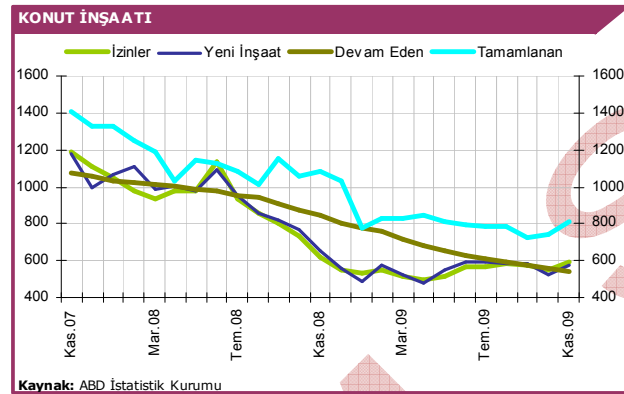
Dünya ekonomisinde enflasyon görünümü ilginç bir tablo ortaya koymaktadır. **Gelişmiş ülkelerde enflasyon negatif görünümünden çıkmıştır. Diğer yandan talepteki zayıflama ve emtia fiyatlarındaki gerilemeye bağlı olarak yaşanan bu durum gelişmekte olan ülkelerde enflasyonun %6'ların altına inmesini sağlamıştır.** Bu noktada Türkiye enflasyonunun seyri dikkat çekicidir. Kriz dönemi öncesinde gelişmekte olan ülkelerin enflasyon rakamının üzerinde seyreden Türkiye enflasyonu gelişmekte olan ülkelerdeki rakamlarını birebir yakalamıştır.

DÜNYA İNŞAAT SEKTÖRÜ

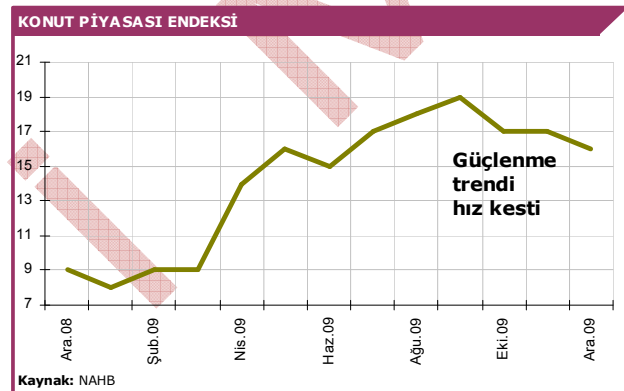
Global ölçekte takip ettiğimiz ABD'nin inşaat sektöründe önümüzdeki döneme yönelik iyimserliğin güç kaybettiği görülmektedir. Nitekim, Kasım ayında bir önceki aya göre yeni konut inşaatı ruhsatı alımları %6,9, yeni konut inşaatı başlangıçları %8,92 ve tamamlanan konut inşaatları %8,72 artış kaydetmiştir. Devam eden konut inşaatları ise %3,23 düşüş yaşamıştır.

	Miktar (Bin)			Değişim*		
	Eyl.09	Eki.09	Kas.09	Eyl.09	Eki.09	Kas.09
Alınan Konut İnşaat Ruhsatları	575	551	589	-%0,86	-%4,17	%6,90
Yeni Başlayan Konut İnşaatları	586	527	574	%1,89	-%10,07	%8,92
Devam Eden Konut İnşaatları	578	558	540	-%1,53	-%3,46	-%3,23
Tamamlanan Konut İnşaatları	723	745	810	-%7,52	%3,04	%8,72

Oluşan rakamlar yeni yatırımlara yönelik isteksizliğin Kasım ayında ortadan kalktığını göstermektedir. Makro verilerdeki olumlu havanın bu görünümü desteklediği düşünülmelidir. Bununla birlikte kış etkisi, devam eden inşaatları azaltmıştır.

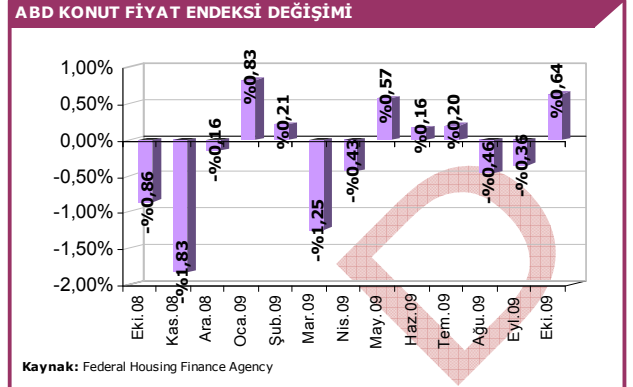

ABD'nin Konut Üreticileri Derneği'nin yayınladığı veriler de bu durumu teyit etmektedir.

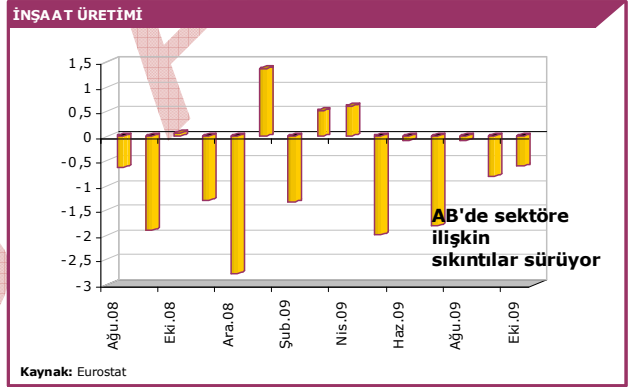

Nitekim, ABD'nin Konut Üreticileri Derneği'nin yayınladığı verilerde konut sektörüne yönelik iyimser beklentilerin Eylül ayında 19 düzeyine çıkarak kriz öncesi noktalara gelmesi sonrasında yeniden düşüşe

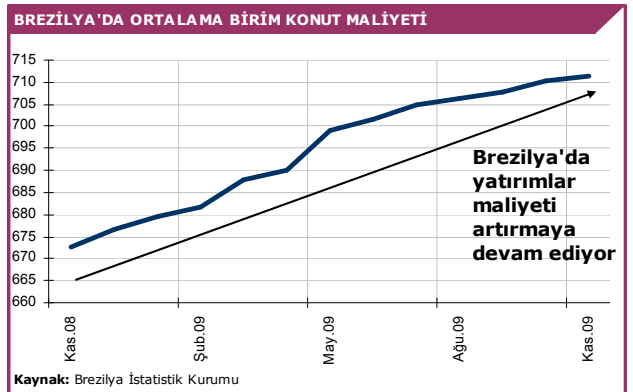
geçtiği ve Aralık ayında kış etkisiyle 16 seviyesine döndüğü görülmektedir.

ABD'nin konut fiyatlarında ise Eylül ayındaki %0,36'lık gerileme sonrasında Ekim ayındaki artış %0,64 düzeyinde kalmıştır.

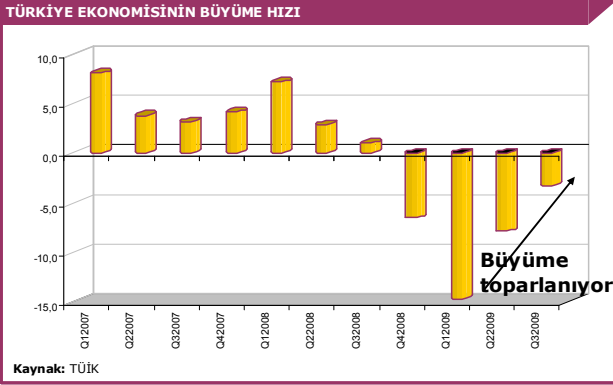
İnşaat sektörünün olumsuz görünüm vermeye devam ettiği Euro Bölgesi'nde ise inşaat üretiminde Ekim'deki düşüş %0,6 düzeyinde gerçekleşmiştir.

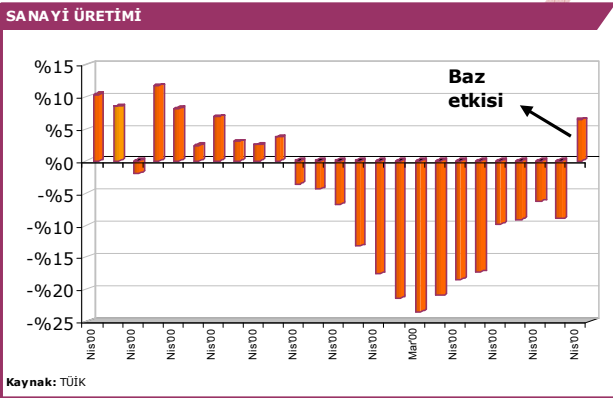
Türkiye'ye rakip olarak izlenen ülkelerden Brezilya'da ise konut maliyetlerinin talebe paralel olarak artmaya devam ettiği görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin sunduğu yatırım fırsatına paralel olarak piyasadaki iyimser görünümün korunması beklenmelidir.

TÜRKİYE EKONOMİSİ

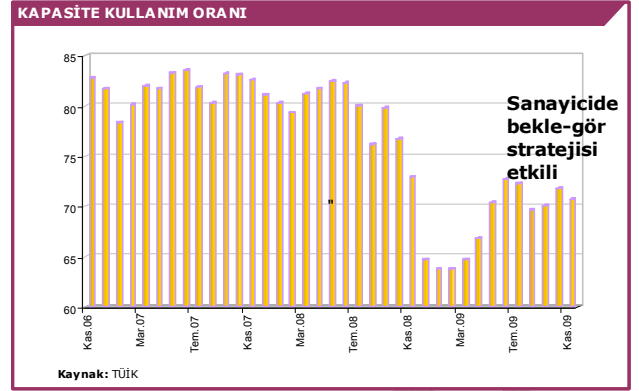
Son aylarda not artırımları ile dünya ekonomisinde ön plana çıkan Türkiye'nin daralma rakamının 3. çeyrekte %3,3 ile beklentilerden olumlu geldiği görülmektedir. **Yine büyüme rakamlarında sevindirici bir unsur da olumlu görünümün bir toparlanma trendi oluşturmaktadır.**

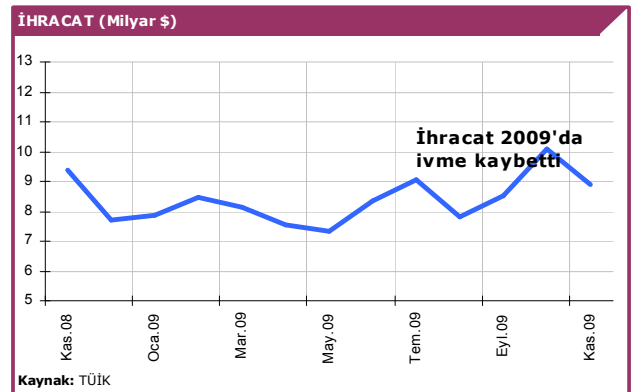
3. çeyrekteki daralma rakamının, sorunların çözülmeye başladığına işaret etmesine karşın, toparlanmaya ilişkin sinyallerin aylık bazdaki rakamlarla da takip edilmesi gerekmektedir.

İstihdam ağırlıklı sanayi sektörü **Şubat ayında %23,48 ile dip yaptıktan sonra girdiği toparlanma süreci sonrasında Ekim ayında pozitif dönmüştür. 15 ay sonra ilk kez pozitif bir büyüme ortaya koyan sanayideki artış %6,41 düzeyinde oluşmuştur. Ancak sanayi üretimindeki bu pozitif rakamı direk sanayide kuvvetli bir toparlanma şeklinde yorumlamamak gerekmektedir. Nitekim, 2008 yılının Ekim ayında kriz etkisi ile sanayide ciddi bir ivme kaybı yaşanmıştır. Dolayısıyla krizde sanayide yaşanan düşüşün baz etkisi nedeniyle önümüzdeki aylarda sanayi üretiminde yanılıcı nitelikte aşırı iyimser veriler görülebilecektir.**

Sanayi üretimi verilerini destekleyen rakam olan kapasite kullanım verilerinde Kasım ayında bu görünüm korunmaktadır. **Nitekim Şubat ayında dünya ticaretinin dip yaptığı dönemde sanayi üretim rakamlarına paralel olarak %63,8'e kadar gerileyen kapasite kullanım oranı bu aydan itibaren yükselişe geçmiş yine sanayi üretimi rakamlarına paralel olarak Haziran ayı itibariyle %72,7'yi görerek zirve yapmıştır. ÖTV ve KDV indirimine bağlı olarak yaşanan bu çıkış sonrasında kapasite kullanım oranı Ekim ayında sanayi üretimi verilerine paralel olarak %71,8 düzeyinde gerçekleşmiştir. Son olarak Kasım ayında %70,7'ye doğru bir geri çekilme yaşanmıştır. Kapasite kullanımı verilerini sanayi üretimi verilerinin öncüsü olarak nitelediğimizde bu gelişmeyi Kasım ayı sanayi üretimi verisinin Ekim'e göre daha yüksek bir düzeyde gerçekleşeceği şeklinde yorumlamak mümkündür.**

Sanayideki dalgalanma ihracat rakamlarından da izlenebilir. Nitekim ihracatta da dalgalı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Ancak 2009 yılında bir önceki yıla göre ivme kaybeden ihracatta

aylık bazdaki rakamlar genellikle 9 milyar doların altında oluşmuştur. Son olarak Kasım ayı ihracat rakamlarında da bu tablo korunmuştur.

IHRACAT YAPILAN ÜLKELER			
Ülke	2008/11	2009/11	%
Almanya	12.185.393	8.908.699	-27
İngiltere	7.767.487	5.267.360	-32
Fransa	6.285.231	5.584.238	-11
İtalya	7.451.450	5.336.054	-28
Irak	3.484.411	4.641.054	33
Rusya	6.160.985	2.896.670	-53
A.B.D.	4.012.350	2.918.458	-27
İspanya	3.833.561	2.536.309	-34
Romanya	3.852.347	2.008.357	-48
B.A.E.	7.695.886	2.512.892	-67

İhracat için geçen yıl içinde değindiğimiz dengeler ise değişmemiştir. Komşu ticaretindeki ivmeleme korunmuş, krizden ağır yaralar alan Avrupa ülkeleri ve ABD ile ticarete gerileme yaşanmıştır. **Yeniden inşa sürecinde olan Irak ile ilk 11 ayda yapılan ihracatın %33 oranında artarak 4,64 milyar dolara ulaşması da bu gelişmeyi teyit etmektedir. Sürekli olarak yeni anlaşmalar gerçekleştirilen Irak'taki fırsatlar iyi değerlendirilmelidir. Bunun yanı sıra Suriye, Ürdün ve Libya gibi ülkeler ile yapılan ikili anlaşmalar da yakından izlenmelidir. Özellikle inşaat sektörü açısından ciddi fırsatlar barındıran bu yakın bölge ülkeleri değerlendirilmelidir.**

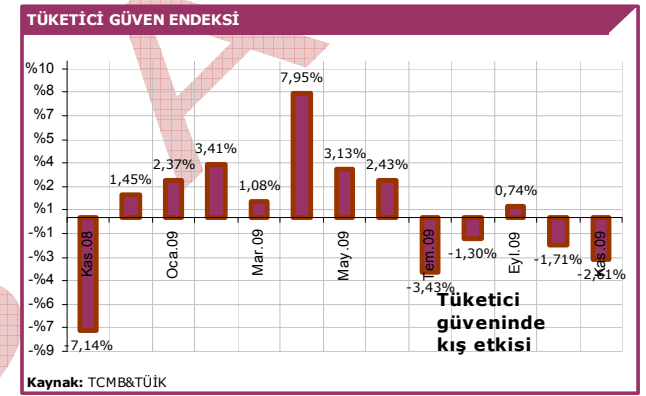
İŞGÜCÜ GÖRÜNÜMÜ	Türkiye		Kent		Kır	
	Eyl.09	Eyl.08	Eyl.09	Eyl.08	Eyl.09	Eyl.08
Kurumsal olmayan nüfus (Bin)	70 707	69 893	48 826	48 431	21 882	21 462
15 ve daha yukarı yaşta ki nüfus (Bin)	51 862	50 994	36 300	35 763	15 562	15 231
İşgücü (Bin)	25 416	24 403	16 869	16 315	8 547	8 087
İstihdam (Bin)	22 020	21 802	14 138	14 270	7 882	7 532
İşsiz (Bin)	3 396	2 601	2 730	2 045	665	555
İşgücüne katılma oranı (%)	49	47,9	46,5	45,6	54,9	53,1
İstihdam oranı (%)	42,5	42,8	38,9	39,9	50,6	49,5
İşsizlik oranı (%)	13,4	10,7	16,2	12,5	7,8	6,9
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	16,9	13,4	16,7	13	17,7	15,1
Genç nüfusta işsizlik oranı(*) (%)	24,3	20,6	27,3	23,2	17,9	14,9
İşgücüne dahil olmayanlar (Bin)	26 446	26 591	19 431	19 448	7 015	7 143

Global krizin en sert yansımasını gözlemlediğimiz işsizlik oranlarında Nisan ayı itibarıyla yaşanan toparlanma Ağustos'ta hız kesmiştir. Buna göre Nisan ayı işsizlik oranı %14,9 düzeyinde oluşmasının ardından Mayıs ayında %13,6 düzeyine, Haziran'da ise %13 düzeyine gerilemiştir. Temmuz ayında bu oran %12,8'lere kadar düşmüştür. **Ancak Ağustos ayında bu oran yaz etkisiyle de %13,4 düzeyine çıkmıştır.** Eylül ayında oranının yine

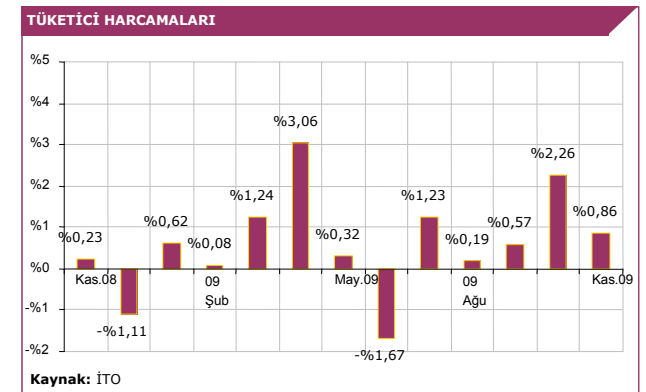
%13,4 düzeyinde oluşması da düşündürücüdür.

TÜKETİCİ GÖSTERGELERİ	Endeks			Değişim*		
	Eyl.09	Eki.09	Kas.09	Eyl.09	Eki.09	Kas.09
Tüketici Fiyatları	167,88	170,01	170,91	%2,41	%1,27	%0,53
Tüketici Güveni	81,90	80,50	78,40	%0,74	-%1,71	-%2,61
Tüketici Harcamaları	8163,30	8347,90	8419,50	%0,57	%2,26	%0,86

İstihdamın daha eski bir döneme ilişkin bilgi vermesi tüketici güvenini bu veriyle açıklamayı zorlaştırmaktadır. Ancak istihdamın istenen düzeyde oluşmadığını gösteren Eylül ayı rakamları sonrasında tüketici güveninin Ekim ve Kasım verilerinde olumsuz görünüm ortaya koymasına neden olmuştur. Nitekim, tüketici güveni Ekim ayında %1,71, Kasım'da ise %2,61 gerileme yaşamıştır. Bu eğilimde kış etkisi de göz önünde bulundurulmalıdır.

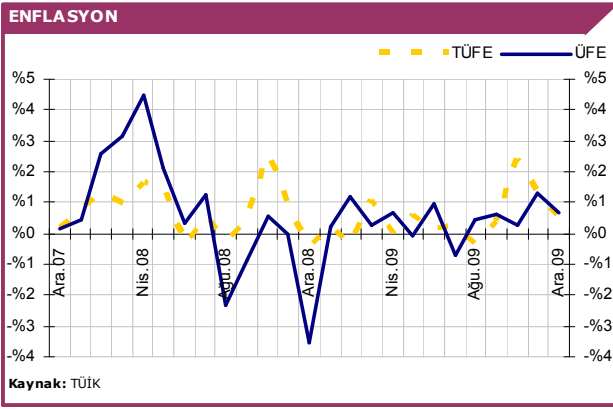

İstihdam verilerine göre daha yakın bir döneme ilişkin bilgi veren tüketici rakamlarında kış etkisine bağlı düşüş trendi grafikte de görülmektedir.

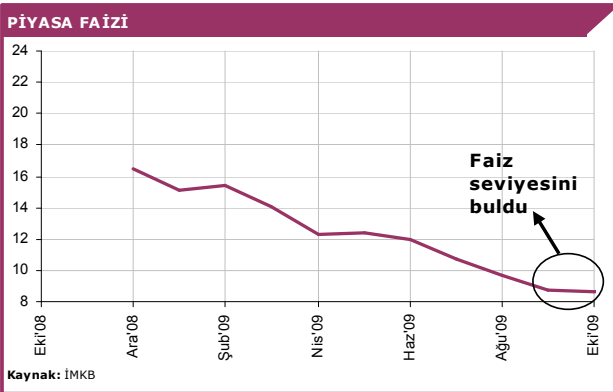

Tüketici harcamalarında ise kış etkisi ile artış yaşanmaktadır. Yine kriz ortamının yumuşaması da tüketici harcamalarının Ekim'de %2,26, Eylül'de ise %0,86 artış yaşamasında etkili olmuştur.

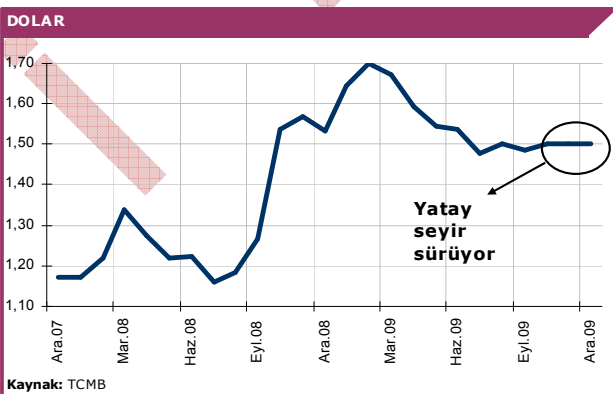

Tüketici ayağında yaşanan ilgi çekici nokta ise fiyatlardır. Krizin sert hissedildiği dilimde yapılamayan zamların arka arkaya gelmesi özellikle yıllık enflasyonda etkisini göstermiştir. Baz etkisine bağlı olarak da artan enflasyon **yıllık bazda ilk olarak Kasım'da artmış, %5,08'den %5,53 düzeyine çıkmıştır. Bunun arkasından Aralık ayında enflasyonun %6,53 düzeyine kadar geldiği görülmektedir.**

Ekim ayında enflasyonda yaşanan çıkış faizlerdeki düşüşün de hızını kesmiştir. Faizler %8-%9 aralığında yataya girmiştir.

Faizin tarihi seviyelerde seyretmesinin kurda yukarı hareket olasılığını artırdığı

görülmektedir. Ancak dış şoklara karşı ekonominin dayanıklı bir görünüm çizmesi ve not artırımını dolar kurunu frenlemektedir. Buna bağlı olarak dolar kurunun 1,5'lu seviyelerde yataya girme eğiliminde olduğu görülmektedir.

TCMB'NİN FAİZ KARARLARI VE ENFLASYON

Tarih	Borç Alma	Borç Verme	Enflasyon
02.01.2006	13,50	16,50	9,93
28.04.2006	13,25	16,25	10,72
08.06.2006	15,00	18,00	8,60
26.06.2006	17,25	20,25	8,60
28.06.2006	17,25	22,25	8,60
21.07.2006	17,50	22,50	6,90
14.09.2007	17,25	22,25	7,12
17.10.2007	16,75	21,50	7,70
15.11.2007	16,25	20,75	8,40
14.12.2007	15,75	20,00	8,39
18.01.2008	15,50	19,50	8,17
15.02.2008	15,25	19,25	9,10
16.05.2008	15,75	19,75	10,74
17.06.2008	16,25	20,25	10,61
18.07.2008	16,75	20,25	12,06
23.10.2008	16,75	19,75	11,99
20.11.2008	16,25	18,75	10,76
19.12.2008	15,00	17,50	10,06
16.01.2009	13,00	15,50	9,50
20.02.2009	11,50	14,00	7,73
19.03.2009	10,50	13,00	7,89
16.04.2009	9,75	12,25	6,13
14.05.2009	9,25	11,75	5,24
16.06.2009	8,75	11,25	5,73
16.07.2009	8,25	10,75	5,39
18.08.2009	7,75	10,25	5,33
19.09.2009	7,25	9,75	5,27
15.10.2009	6,75	9,25	5,08
19.11.2009	6,50	9,00	5,53
17.12.2009	6,50	9,00	6,53

Merkez Bankası tarafında kritik gelişmelerin yaşandığı ayda faiz indirimlerinin durması sektör açısından en kritik gelişmedir. Merkez Bankası'nın kararı sonrasında gelen enflasyon oranı kararın doğruluğunu teyit etmiştir. Nitekim, Merkez Bankası'nın son faiz indirimi sonrasında borç alma faiz oranı %6,5'e inerken, enflasyon %6,53 düzeyinde oluşmuştur.

TCMB BEKLENTİ ANKETİ 2009 SONU TAHMİNLERİ

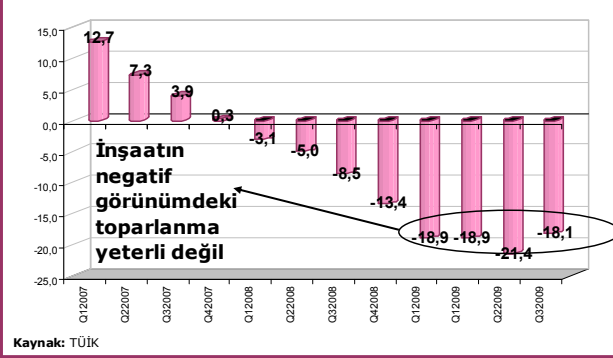
	May.09	Haz.09	Tem.09	Ağu.09	Eyl.09	Eki.09	Kas.09	Ara.09
Büyüme	-4,0	-4,2	-4,9	-5,1	-5,5	-5,5	-5,6	-5,7
Dolar	1,6291	1,6269	1,5920	1,5680	1,5384	1,5052	1,5037	1,5138
Enflasyon	6,13	6,18	6,09	5,94	5,65	5,40	5,81	6,27
Faiz	9,25	8,75	8,25	7,75	7,25	6,75	6,50	6,50
Cari Denge	-11425	-10825	-10785	-10836	-11155	-10921	-11392	-11404

Önümüzdeki dönemde not artırımlarına paralel olarak yabancı sermayenin Türkiye ilgisinin sürmesi beklenmelidir. Özellikle doğrudan yatırımlarda daha etkili bir yabancı sermaye görünümü ortaya çıkabilecektir. Yine Merkez Bankası'nın faiz indirimlerini sonlandırması mevcut faiz oranının dip olduğu görüşünü artırarak tüketicilerin kredi yönelimini güçlendirecektir.

TÜRKİYE İNŞAAT SEKTÖRÜ

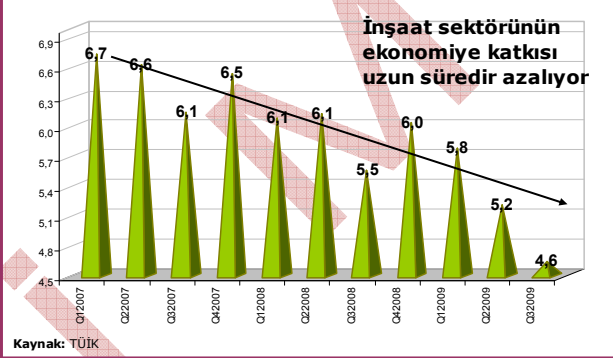
GSYH verilerine bakıldığında genel toparlanmanın inşaat sektörünü oldukça sınırlı etkilediği görülmektedir. Nitekim 3. çeyrek daralması %18,1 düzeyinde olmuştur. İnşaat sektörünün desteklerde geri planda tutulması bu sonuçta etkili olmuştur. Özellikle önlemlerin konut sektörüne odaklı olması ve inşaat sektörünün diğer aktörlerinin arka planda bırakılması bir engel olarak durmaktadır.

İNŞAAT SEKTÖRÜNÜN BÜYÜME HIZI

İnşaat sektörünün ekonomiye katkısında meydana gelen gerilemenin son yıllarda şiddetlendiği gözlenmektedir. 2003 yılı sonrasında kademeli olarak bir çıkış yaşayan inşaat sektörünün 2007 yılında hız kestiği 2008 yılında ise güç kaybetmeye başladığı gözlenmektedir.

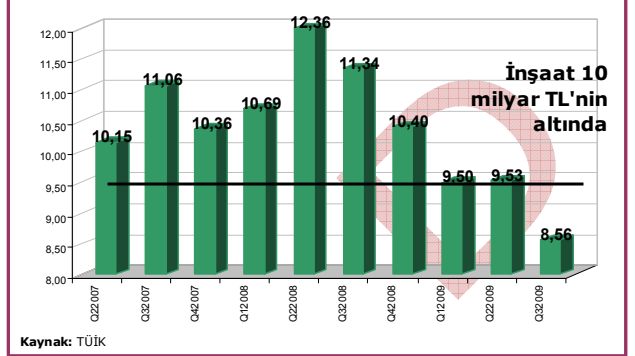
İNŞAAT SEKTÖRÜNÜN KATKI PAYI

Nitekim, inşaat sektörünün ekonomiye katkı payı 2007 yılında yakaladığı %6,7'den beri düşüş trendini korumuş, 2009 yılının üçüncü çeyreğinde %4,6 düzeyine gerilemiştir. Büyümenin de buna paralel olarak kan kaybettiği net bir şekilde görülmektedir. Büyümenin anahtarının önemli bir bileşenin inşaat olduğu bu noktadan da anlaşılabilir. Dolayısıyla birçok sektöre doğrudan ve dolaylı can veren inşaat

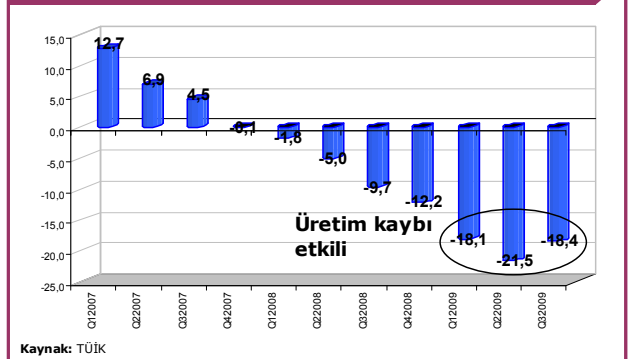
sektörünün desteklerde ön planda tutulması Türkiye ekonomisi açısından stratejik bir önemdedir.

İNŞAAT SEKTÖRÜNÜN BÜYÜKLÜĞÜ (MİLYAR TL)

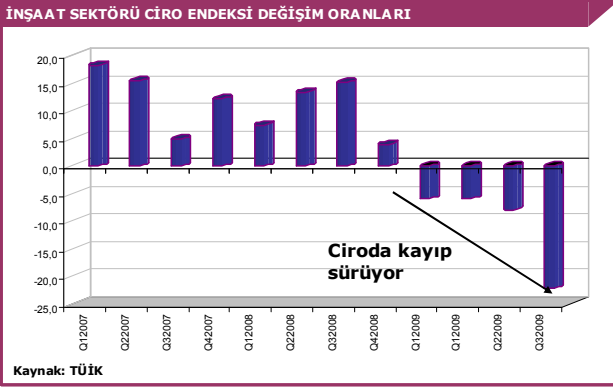
İnşaat sektörünün büyüklüğü ise çeyreklik bazda cari fiyatlarla 10 milyar TL'den ilk kez bu kadar belirgin bir şekilde aşağı yönde uzaklaşmıştır. Nitekim, 2009'un 3. çeyreğinde sektörün büyüklüğü 8,56 milyar TL'ye kadar gerilemiştir. İnşaat sektöründe oluşan rakamlar hükümet tarafından da iyi okunmalı birçok sektöre can veren bu sektörün 'geneline' yönelik teşvik paketleri gündeme alınmalıdır. Aksi durumda inşaat sektöründe meydana gelen daralma birçok alt sektörü de etkileyerek ekonomik büyümenin toparlanmasında gecikmeye neden olacaktır.

İNŞAAT SEKTÖRÜ ÜRETİM ENDEKSİ DEĞİŞİM ORANLARI

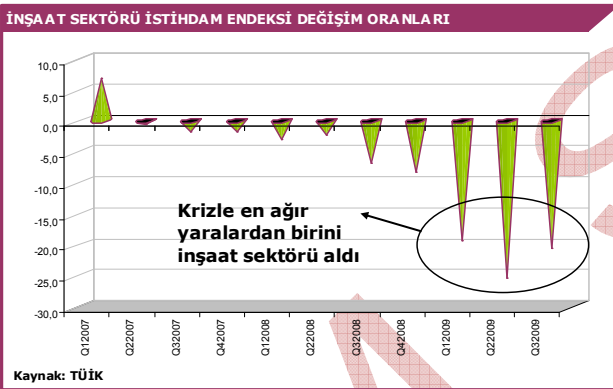

AB'ye uyum sürecinde açıklanmaya başlanan 3 aylık inşaat verileri de sektördeki ivme kaybını ortaya koymaktadır. Üretim endeksinde ardı ardına gelen daralma verilerinin trend oluşturduğu İnşaat Sektörü Üretim Endeksi Değişim Oranları Grafiği'nde görülmektedir. Son 8 çeyrekte daralma kaydeden inşaat sektörü 2009'un

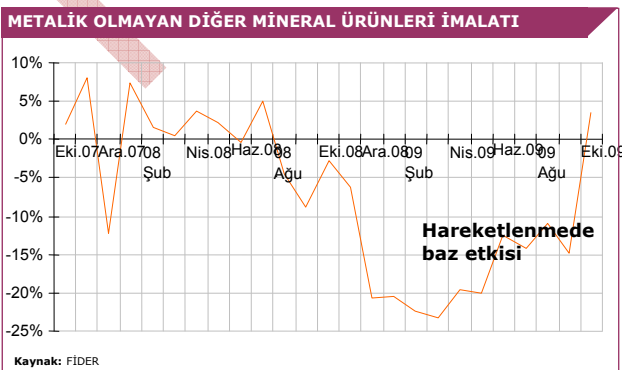
3. çeyreğinde %18,4'lük gerileme göstererek düşüşüne devam etmiştir. Bu noktada grafikte sektörün bir önceki döneme göre daha sınırlı güç kaybetmesi ise olumsuz data içinde olumlu olarak görülebilecek tek gelişmedir.

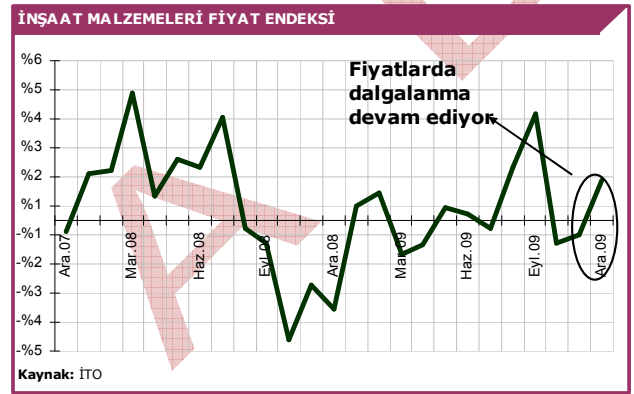
İnşaat sektörünün üretimindeki gerileme cirolara da yansımaktadır. Buna göre inşaat sektörünün cirosunda meydana gelen azalma %22,2 düzeyinde oluşmuştur.

Yılın 3. çeyreğinde istihdam endeksindeki gerileme %20,6 düzeyinde olmuştur. Türkiye'nin kriz döneminde meydana gelen istihdam kaybının nedenlerini bu grafik ortaya koymaktadır. Nitekim, istihdam ağırlıklı bu sektördeki ivme kaybı istihdamı da vurmaktadır.

Yine inşaat malzemeleri konusunda izlenen rakamlardan olan **metalik olmayan diğer mineral ürünleri imalatında da 2008'in Ağustos ayından beri bir önceki yılın aynı dönemine göre kaydedilen gerileme sonlanmıştır.** Son ayda %3,5'lik artış yaşayan bu alt sektördeki çıkışın baz etkisinden kaynaklandığı görülmektedir. İnşaat sektörüne yönelik desteklerin konut sektörü ve son kullanıcı ile sınırlı kalması inşaatın imalat ayağının istenen toparlanmayı sağlayamamasında önemli bir etken olmuştur.

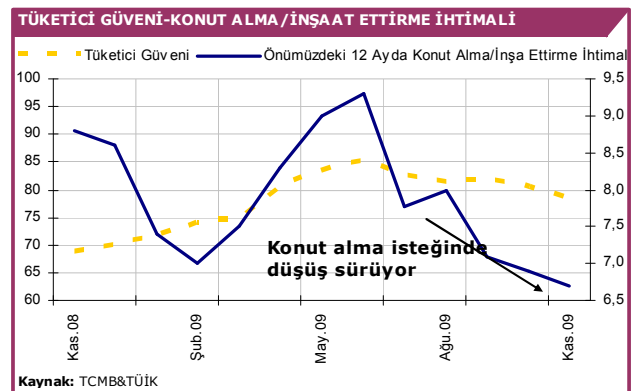
Yapı malzemelerinin fiyat ayağında ise emtia fiyatlarına paralel olarak artış yaşanmıştır. **İnşaat Malzemeleri Fiyat Endeksi Aralık ayında %1,39'luk artış kaydetmiştir.**

TÜKETİCİNİN KONUT EĞİLİMİ

	Endeks			Değişim*		
	Eyl.09	Eki.09	Kas.09	Eyl.09	Eki.09	Kas.09
Tüketici Güven Endeksi	81,90	80,50	78,40	%0,74	-%1,71	-%2,61
Konut Alma/İnşaa Ettirme İhtimali	7,10	6,90	6,70	-%11,25	-%2,82	-%2,90
Konut Tamir Ettirme İhtimali	15,50	16,00	15,70	-%9,88	%3,23	-%1,88

* Bir önceki aya göre değişimi gösterir

Tüketici ayağında ise konuda yatırım yapma eğiliminin azaldığı görülmektedir.

Düşen faizler ve KDV-harç indirimi benzeri uygulamalar nedeniyle konut alma/inşaa ettirme ilgisinde Mart ayından itibaren yaşanan olumlu trend Temmuz

ayından itibaren kendisini dalgalı seyre bırakmıştır. Faizlerin daha da düşeceği beklentisinin yanı sıra global krizde yeni faz beklentisi bu harekette etkili olmuştur. Bunun sonucunda konut inşaa ettirme/alma ihtimali Kasım ayında %2,9 gerilemiştir. Bununla birlikte Merkez'in yarattığı ortam faizlere yönelik beklentileri değiştirmiştir.

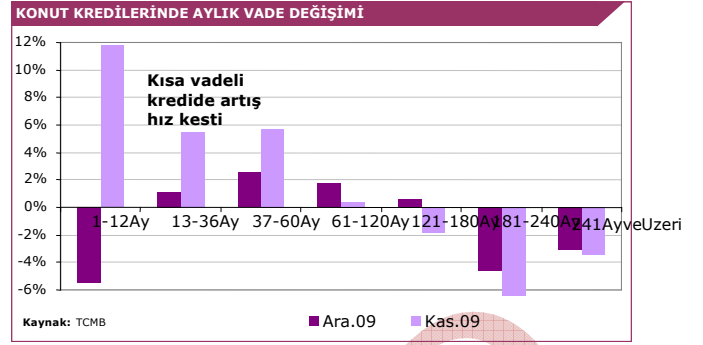
Konut Kredisi Faizleri	
Banka	Faiz
Halkbank	0,95
Vakıfbank	1,02
Şekerbank	1,02
ING Bank	1,04
TEB	1,05
İş Bankası	1,05
Denizbank	1,05
Akbank	1,05
Yapı Kredi	1,05
HSBC	1,08
Türkiye Finans	1,09
Finansbank	1,09
Garanti Bankası	1,09
Ziraat Bankası	1,09
Anadolubank	1,15
Bank Pozitif	1,33

* 01.01.2009 verileridir
** 120 aylık kredi içindir

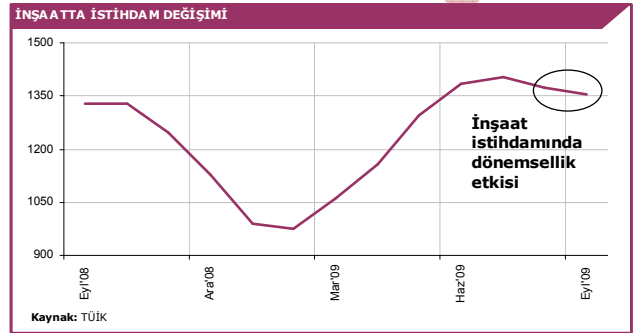
Aralık ayında konut kredilerinin faiz oranlarında önemli değişiklikler olmamıştır.

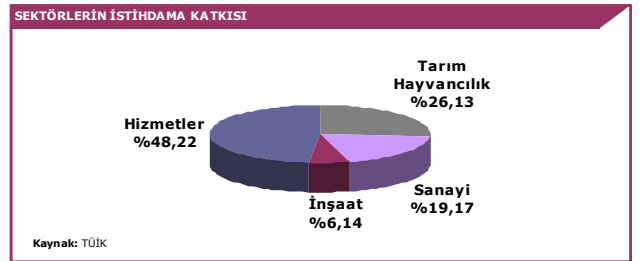
Ancak Merkez Bankası'nın daha fazla faiz indirimi yapmayacağına yönelik sinyal vermesi piyasalarda etkisini göstermiştir. Nitekim konut kredisi kullanımında artış trendi yakalanmıştır. Mevcut faizlerin en düşük seviyeler olduğuna yönelik oluşan görüş kredi kullanımını artırmıştır. Buna paralel olarak kredi kullanımı Aralık ayında %1,61 artış kaydetmiştir.

Vade yapısında ise faizlerin daha fazla düşmeyeceği görüşü ile 5 ve 10 yıllık kredilerin arttığı görülmektedir.

İnşaat sektöründe gerek konut gerekse ticari gayrimenkul alanında yaşanan gelişmelerin sonucunda istihdamda meydana gelen düşüş devam etmiştir. 1 milyon 353 bin rakamına gerileyen inşaat sektörü istihdamında önümüzdeki dönemde düşüşün devam etmesi beklenmelidir.

Genel istihdama katkısı %6,14 düzeyini bulan inşaat sektörü istihdamında gerileme meydana gelmesi ülke ekonomisinin işsizlik oranının yeniden azalma eğilimine girmesine neden olabilecektir. Diğer sektörlerle oranla daha negatif bir görünüm sergileyen inşaat sektöründe özellikle maliyetlere yönelik desteklerin oluşturulması önemlidir. Sektör oyuncularının ise ısrarla vurguladığımız Irak pazarına odaklanmaları orta ve uzun vadeli gelecek açısından sağlıklı bir adım olacaktır.